

Suðulin frá Statoil latin í dag

Í dag á dogurða verður skipað fyrri einum litlum hátíðarhaldi í sambandi við, at «Oljuutbygvingarsamtakið» fær handað 400.000 krónur í stuðli frá norska oljufélagnum Statoil. Haldið verður á Tekniska Skula í Havn, og har fer millum annað leitingarstjórnir hjá Statoil at siga nukur orð. Eisini fer Signar á Brunni at lya hvørj framtíðarútlit ein tilíkur stuðul leitur upp fyrri

LEIF LAADAL

Nøgv av tei arbeiði, sum færingar eru farnir og verða noyðdir at fara undir í sambandi við eina komandi oljuvinnu við Føroyar, kostar heilt fitt av peningi. Tað almenna leitur sín stóra part í hetta arbeiði, men «Oljuutbygvingarsamtakið» arbeiðar eisini ut frá teimum figgar-nøgleikum, sum liggja í stuðli frá vinnuni – og serliga oljuvinnuni.

Í dag á middegi verður samkoma á Tekniska Skula í Havn, har ein postur av peningum skiftir eigara.

Almenna norska oljufélagið Statoil hevur avgjørt at lata «Oljuutbygvingarsamtakið» 400.000 krónur í stuðli, og er hetta ikki fyrstu ferð, at norska oljufélagið letur færingjum stuðul í sambandi við tað oljufyrirteikið Statoil.

Fimm á skeið í Noregi
Í februar 1997 stovnaði Føroya Sjómansskuli, Tekniski Skulin í Tors-havn, Tekniski Skulin í Klaksvík, Maskinmeistaraskulin og Undirvísing- og Mentamálastyrið «Oljuutbygvingarsamtakið». Endamálið við samtakinum er at stíla fyrri utbygvingum í Føroyum við atli at eina komandi oljuvinnu, so Føroyar kunnu fáa nýggjan færlaika inn á vinnuskulunum. Samstundis sum næmingarnir fáa eina utbygving, sum í stóra mun er lægt til rætti- is við stöð í færingum for-treyttum.

Fyrsta stig á vegnum í hesum arbeiði var at fimm lærarar frá skulunum í Oljuutbygvingarsamtakinum fóru á «Stavanger maritime videregående skole» á heysti 1997 at taka grunnskeiði í boring, so teir fingtu undirvísingarfærlaika í hesum. Hetta utbygvingartilíki var ikki

komíð í lag, um «Oljuutbygvingarsamtakið» ikki hevði fingið góvan stuðul frá Statoil longu ta, bæði peningarliga og moralskt. Heysti 1998 hildu okkara fimm lærarar grunnskeiði í boring fyrri 10 næmingum. Grunnskeiðið var hildið sambeirt lesætlan- um hjá «Stavanger mar- itime videregående skole». Undirvísingin endaði við, at næmingarnir fóru til Stavanger, har teir á «Stavanger maritime videregående skole» royndu sí- muleringsutgerð og sou ymska aðra utgerð, sum varlur nýtt í sambandi við boring. Eftir heinkomu fóru næmingarnir til prøv- tuku, sum Stavanger mari- time videregående skole stílaði fyrri. Hetta trygg- skaði at prócturin varð góð- tikinn av «Oljeindustriens Landsforbund (OLF)». Eisini hetta utbygvingartilíki varð stuðlað av Statoil.

Herðaklapp frá vinnuni

Eftir at sattu malum um undirgrunndarmark var undir- skotið millum Føroya og Stóra Bretland atliði Oljuutbygvingarsamtakið at skipa fyrri nýggjum bor- iðskoti, av tí at utli var fyrri borvirkis komandi ar í færingum sjóvæðing, og at stíla eina nýggjum utbygvingarskeiði á heysti

Tað visir seg at vera eitt sindur ringt í Føroyum at finna neyðuga peningin til tað utbygvingararbeiði, sum má gerðast í sambandi við fyrreikingarnar til eina komandi færoyska oljuvinnu. Utan fyrri landaðdarnar eru tey to eitt sindur skjótari at stuðla

1999 varð av ongum orsak- að av tvørrandi peninga- jattan á figgarlogi til endamálið. Høast politiska dagskrán sigur, at tað er avgerandi neyðugt at utbygvinga fólk til ta komandi

oljuvinnuna, hevur Oljuutbygvingarsamtakið í 1999 ikki fingið pengar til eina færoyska grundútbøgving, sum kann nytast í vinnuni. At Oljuutbygvingarsamtakið fær 400.000 kr

Statoil, ser Claus Restrup sum eitt herðaklapp frá vinnuni, men eisini sum eina ábending um, at Statoil aðfestir utbygving sera høgt.

Nórømnø hava sjalvir

verði íggjum prosesina og vita tí um, hvat er grundleggandi neyðugt at gera utbygvingarloga fyrri at fáa ein so stóran sam- felagsaðgá burturur olju- vinnunum sum gjørligt, sigur Claus Restrup, samskipari hjá Undirvísing- og Mentamálastyrim.

Statoil hevur utbygvingarloga ikki bert stuðlað Oljuutbygvingarsamtakinum, men eisini Natu- ruvísindadeildini á Frøð- skaparsetrini Føroya við- vikandi Ph.D-kandidati innán Borgmeitamik- Herumframt er Statoil við til at stuðla einum parti av einum professorati innan kolvetnisverkið á Natu- ruvísindadeildini.

Í eitananum hjá Frøð- skaparsetrinum er færla- keikmenning í Natu- ruvísindadeildini við atli at oljuvinnuni sett fram- malinga.

Várandi komu fleiri lær- arakfrættir á Natu- ruvísindadeildini innan hetta óki, sum eisini Oljuutbyg- vingarsamtakið kann gagna. Nýtt undirvísing sín- i avísun eittanum innan bor- ing. Á tann hátt fáa vit óki um og nýtt eina vitin í Fø- royum, soleiðis at samlaði utbygvingareffekturum í færoyska samfelagnum verður størri, sigur Claus Restrup.

Tað er tí at fægast um, at Statoil, sum er ein kom- mersiell fyrítaka, ikki bert hugar um vinning, men eisini um at skapa færlaika. Hetta er ein aktivtáttur, sum kann geva einum komandi oljuvinnu, sigur Claus Restrup.

Tað er tí at fægast um, at Statoil, sum er ein kom- mersiell fyrítaka, ikki bert hugar um vinning, men eisini um at skapa færlaika. Hetta er ein aktivtáttur, sum kann geva einum komandi oljuvinnu, sigur Claus Restrup.

Norðskála- tunnulin enn ótryggur

Høast tunnulin varð reinsaður í summar, so er aftur döttið niður úr loftinum. Eina sunnanáttina herfyri hevði 50-100 kilo niður. Um tunnulin skal vera lika tryggur sum aðrir tunnular, so má gerast meira við trygdina í tunnulinum, og tað er óv lítið bara at reinsa

JON MAGNUS JOENSEN

Nu skulu við hildið, at Norðskálatunnulin var vorðin tryggur at koyra íggjum, síðan hann var reinsaður, men so er ikki. Fyri stuttum frætst, at 50-100 kilo av groti var lo- pði niður úr loftinum í Norð- skálatunnulinum. Hetta var eina sunnanátt. Tíbetur hendi einang fólkskæði.

Dímmlætting sett seg í samband við Landsverkfrøðing í Eysturoynni og fækk at vita, at so var Teir frætta um hetta, síga teir, og fingtu skjott beint niður- lopna gróttu av vegnum.

Men hetta hendi eftir, at tunnulin varð reinsaður, og spurningurin er tí, hvussu tryggur tunnulin er, og um tað ikki er alt ov lítið bara at reinsa hann.

Áðrenn tunnulin var reinsaður, tað gott tryggur ferðir niður undan loftum – bara á einum lítum bævnið dag íggjum tunnulin.

Verður stýrisskipanarlógin vird í politiska arbeiðinum?

Londini uttanum okkum hava í nøgv ár havt stýrisskipanir sum aset eitt valdsbætt millum 3 javnvegis mynduleikum. Løggævdin valdið er hjá löggevinginum (løgtinginum), ut- innandi valdið er hjá stjórnini (landsstyr- ringum) og dómari valdið er hjá dómstovnum. Hesar tryggjar partar skil onsa eftir hvørj ørum úr einari lítandi javnvæg. Hetta er lærin hjá franska hestpökkingum Montesquieu og hon kom til Føroyar við nýggju stýrisskipanarlogi frá 1994.

Stýrisskipanin er lsd 26. Juli 1994 og kom í gildi ólavsokudag 1995, to kom áseting um ráðarráttvergið ikki í gildi fyri ein ólavsokudag 1996. Lógin hevur nu verið í fullum gildi í 3 ár.

Nýggja stýrisskipanarlógin merkti, at hevur landsstýrisráðið fækk fæla ráðarráttvergið kollektialu avgerðir í landsstyrinum voru uttær og - at tingnevndir mistu allar fyrst- ingarligar heimildir.

Treyttin fyrri at henda stýrisskipanarlóg skal virka eftir atliðan er, at teir tryggjar partarnir í valdsbættinum eru í javnvæg. Nøgv hendur á, at tingnevndir og landsstýrismenn ikki álta vírdi grunntankarnar í hesi nýggju skipan fyrri valds- bætningum. Samfundis tryggast valdsbætt, av at færingar velja umboð til fólkaløgtingið, ut at uttanandi valdið í nýggjum málium er hjá dómstovnum, sum ikki stendur til svars fyrri lögtinginum.

Uppskoti um, at lögtingsnevndir skulu gera uppskoti til samráðingur, at landsstýrið skal forðast í politiskum fyrreikingararbeiði við fólkaløggingi, at harligt atli at fyrstingur- löggevdin í landsstyrinum átti frá politiskum plávi ella at landsstýrismenn löggu til lögtingið at taka stakaverðir eru dani ut- tansstjórnin, og jafnvegis í stýrisskipanarlogi.

mark og Føroyar rimiliga normal aftur. Undir hesum sera truplu umstøðunum eynaðast tað Maritu og hennara manning atloysa ein hin tydn- ingamesta bygnaðartrú- pskeiði í færingum, og at- tikki - tann stýrisskipanin, sum var aset eftir at Heimastýrslógin kom í gildi í 1948. Hetta var atli- að sum fyrstu líbur í arbeiði- alskoti at færingar löggevdin vírdiskiftini Føroya og Danmark millum umskip- að. Tað var greitt, at fyrsta stigið at fáa skil í egnum huss var ein dagføring av stýrisskipanini, sum áðrenn, áðrenn færing var undir at sam- ráðast við Danmark um framtíðarstöðu Føroya í danska eindarstátunum.

Landsstýrið 1993-94 rakk landsstýrismenn, áðrenn landsstýrið eftir, hjá Edm- und Joensen, kom at seinika hesum arbeiði oneyðuga í 4 ár.

Landsstýrið fekk til vegu eitt uppskoti til nýggju stýr- isskipanin, sum skeyt upp uttær og - at tingnevndir mistu allar fyrst- ingarligar heimildir. Hetta uppskot var samtykt av lögting- um frá 1990-1994 og aftur av lögtinginum 1994-1998. Eitt at kalla samt lögting í báðum færum, sum við einum valdi í millum hevði verið undir dani velj- arana setti við hesum fast- ar spælreglurnar, hvussu politiska arbeiði í Føroy- um skal skipast. Tær reglurnar eru greiðar, men skulu tær virka krevja tær virking frá øllum partum.

Asetingarnar í nýggju stýrisskipanarlógin

Megnreglan er, at lands- stýrið hevur alt fyrsting- arligt vald og mótgøvu lög- tinginum og dómstólum - hevur politiskum og færligari ábyrgdina, at lög- tæringar verða hildin uppi.

Løggevdin skal ikki hava meirluta í lögtinginum, hann skal bert ikki hava ein meirluta móti sær. Løgtingið kann koyra lög- man frá um meirluta í fyrri teir, men löggevdin kann senda lögtingið heim og ut- skrivja nýval til ting. Lög- maður kann koyra lands- stýrismenn frá, sum hann ikki heldur røkja arbeiðið

sitt nog vald, og lögtingið kann seta misálitavátan moti ein einstakum lands- stýrismanni ella øllum landsstyrinum. Um lands- stýrismenn seta lög til viks, kann teir eisini koma fyrri rættin.

Henda skipan er roynd í 3-4 ár, nøgv hendur á, at politiska skipanin enn ikki hevur tíkið hana veruliga til sín. Enn er ikki komi rætta javnvæg í skipanina. Undir nuverandi stats- rættarráttverkið er eisini tann trupuleiki, at parturnir í javnvæginum - domandi valdi - ikki er lag- gørdur til færoysku vírdiskif- i, at stórr malski liggja undir ørum uttandandi valdi, donsku stýr- ism, donku hevur ábyrgd í fyrri lögtingum, og at færingar eisini velja um- boð til umboð löggevdin ting fólkaløgtingi.

Landsstýrið skipar fyrri politiska arbeiðinum undir efitrið hjá lögtinginum, fyrstingur og umstær teir löggevdin, sum lögtingið hevur samtykt og ger eisini uppskoti til logarfrøyingar og nýggjar lögur har ánevður eru. Ein høvudstank í hesari skipan, er at uttandandi mynduleikin skal hava møguleika fyrri at leggja áteilar og ikki í tað og ótúv hendu hildin til svars av löggevdin valdinum í samráðingum og stakaverðir.

Hevur bæði rættarløgu og politisku ábyrgdina av fyrstingini á sinum mals- økjum. Vil landsstyrismá- urin tryggja seg rættarløgu og politiskt verður hann noyðdur at hava eina beðið í Føroyum verður minni virkisfært og polit- iska ábyrgdina hevur lyndi til at forfegast.

Landsstýrið umboðar Føroyar mótgøvu stýrisskipanarlógin

Í sambandi við teir samráðingur, sum stænda fyrri við donsku stjórnina um statsráttvergið vírdiskif- i Føroya, hevur verið fært fram, at tað hevur verið meira demokratískt og um uppskoti til sattu málið varð gjørt í lögtinginum, ikki av landsstyrismenn einasamt.

Ein tilik manngongd hevði verið beinleiðis móti stýrisskipanarlógin og vísir, at summir tingnevndir ikki eru komi andsiliga burtur úr gomlu stýrisskipanini. Landsstýrið skal koma til lögtingið við uppskoti, sum lögtingið kann taka støði til. Lands- stýrið kann velja at geva lögtinginum ein stórti luti, við at leggja uppskot fyrri tingið feiri ferðir í gongd- inum við at seta misálit. Um tingið einki er fært fyrri at fáa ein meirluta fyrri misáliti, so hevur lands- stýrið allar heimildir at haldra aftur.

Hetta uttalar sjálvandi ikki politiskar samráðingur millum samgongu og and- støðu, men formelt skal landsstýrið stænda fyrri arbeiðinum.

Føroyska umboðandi í Fólkaløgtingi og samband við danskar flokkar

Føroyska umboðandi í Fólkaløgtingi grugar hesa mynd. Føroysku fólka- tingsmennin eru partur av danska löggevdin vald- inum, og hava rættindi í hesum sambandi. Um fólkatingslimurnir nýta heimildir mogleika til at gera áttalar við donsku stjórnina ella danskar flokkar í malum, sum landsstýrið arbeiðir við, uttan um landsstýrið, nerv-

ar hetta aftur javnvæginna, sum er aset sambært stýr- isskipanarlógin og beði mogleikarnir hjá lands- styrinum gera sín part og hja tinginum at gera sín gerast verr. Politiska ar- beidið í Føroyum verður minni virkisfært og polit- iska ábyrgdina hevur lyndi til at forfegast.

Stýrisskipanarlógin og fólkaløgking

Í fyrrekingini til uppskoti til nýggja stýrisskipanarlog vóru nøgvir møguleikar umráðdur, um hvussu rætta javnvæg millum tey ymsku valdinu skuldu tryggast. Ein spurningur var: Hvussu kemur demokratiskri viljin hjá best til sjónvar. Hvussu skal mimalutavegan vera. Her eru nøgvir ymskir av- matar. Í Sveis tó vera summar avgerðir tiknar við beinleiðis atkvøvu- greiðslu. Í sumnum ameri- kanskum statum vera ymskir spurningar, sum ikki eru settir fram í lögformi, lagdur ut til fólkaáttvergi. Í te uppskoti, sum ein nevnd gjørdi til landsstýrið, var ein grein um verju av minnilutum á tingi. Nevndin skeyt upp, at ein tróringur av lögtingsmønnum kunde biðja lögtings- formannin um fólkaáttvergi um logaruppskoti, aðrenn logaruppskotið varð endaliga samtykt.

Landsstýrið tok hesa grein úr uppskotinum til stýrisskipanarlóg, aðrenn tað var lagt fyrri tingi. Undir tinggevdin vóru vistu Sambandsflokkurnir, Kristligi Fólkalokkurin og Miðflokkurin á, at teir hildu at hesin mogleiki átti at vera í lagi. Ein stórur meirluti var to móti at leggja ta avmark- ing á löggevdin valdi, ut minniluta á tingi skuldi kunna stæða gongdini hjá einum logaruppskoti innan teirra löggevdin valdi av onkum. Tingmenn eru valdir til at taka avgerðir fólksins vegna og eiga at gera tað í mest mogleikan málum.

Í alitnum frá nevndin var eisini nevndur tann mogleiki, at ein bolkur av borgarum kunde krevja fólkaáttvergi um avis máli, hóast einki logaruppskoti

var lagt fram um. Hetta tyktist ikki at hava tings- ins áhuga.

Stýrisskipanarlógin, sum nú er í gildi, varð samtykt við stórum meirluta, ut hvussu avvis fólkaáttvergi, ella hvær avvis stórvær kvødur ikki hátturin at avgera politiskar spurningar og als ikki tá talan er um, at forða einum landsstýri- ni at arbeiða við einum polit- iskum spurningi ella fóru samráðingur, sum lögtingið síðani fær mogleika til at stáa støði til. Stýrisskipanin gevur aðrar mogleikar um fólkaáttvergi, ut stæða landsstýrismenn, men teir krevja meirluta á tingi.

Sama kom sigast um politiska notan, at tulka lögtingin viljan eftir spúr- ankeringinum. Um ting- mál mogleikar at stýrisskipan- stóðan er broytt, muðu teir nýta fótti í stýrisskipanini til at fáa tann vilja fram, og tað er við at fáa til vegu ein meirluta fyrri misáliti í landsstýrið ella einstakum landsstýrismann.

Ónoð hjá lögtinginum við ein landsstyrismann

Nøgv tað verður nýtt á tingi til at síga frá ónoð við fyrstingarlóginum avgerðum hjá landsstýrismønnum. Hetta er ikki ókent í grunndalunum okkara heldur. Tingið skal meirluti við arbeiðinum hjá landsstyrinum, men eiga ikki at leggja seg ut í avgerðir í einstakum máli- um. Einiki löggevdin er í eini tingmáli, kann verða ónoð við arbeiðinum av vegna veljarar hann avboar setur fyrispurning til landsstyrismannin um málið. Men henda mogleika hevur hetta ikki fæla avleiðingar. Landsstýrismennin eru mugu hava mogleika til at fyrstisa og umstáttin kann fyrri síni óki og innan teir logarkarnar, sum lögtingið hevur aset. Um so er, at löggevdin valdið við ónoð við ein landsstýrismann og ikki talan er um beinleiðis ónoð vírdiskif- bert eitt formligt amboð og ónoð við arbeiðinum av misálitavátan moti honum. Ein meirluta av øllum ting- mønnum kann atkvøva fyrri at tingið ikki hevur alit á landsstýrismanninum.

Um lögtingsmenn fáa sínvald saman ein meirluta um eitt lögtingslogaruppskot, sum allegr ein landsstyrismanni eina fyrstingarløgu avgerð, t.d. hvussu avvis fólkaáttvergi, ella hvær avvis stórvær kvødur ikki hátturin at avgera politiskar spurningar og als ikki tá talan er um, at forða einum landsstýri- ni at arbeiða við einum polit- iskum spurningi ella fóru samráðingur, sum lögtingið síðani fær mogleika til at stáa støði til. Stýrisskipanin gevur aðrar mogleikar um fólkaáttvergi, ut stæða landsstýrismenn, men teir krevja meirluta á tingi.

Sama kom sigast um politiska notan, at tulka lögtingin viljan eftir spúr- ankeringinum. Um ting- mál mogleikar at stýrisskipan- stóðan er broytt, muðu teir nýta fótti í stýrisskipanini til at fáa tann vilja fram, og tað er við at fáa til vegu ein meirluta fyrri misáliti í landsstýrið ella einstakum landsstýrismann.

Ónoð hjá lögtinginum við ein landsstyrismann

Nøgv tað verður nýtt á tingi til at síga frá ónoð við fyrstingarlóginum avgerðum hjá landsstýrismønnum. Hetta er ikki ókent í grunndalunum okkara heldur. Tingið skal meirluti við arbeiðinum hjá landsstyrinum, men eiga ikki at leggja seg ut í avgerðir í einstakum máli- um. Einiki löggevdin er í eini tingmáli, kann verða ónoð við arbeiðinum av vegna veljarar hann avboar setur fyrispurning til landsstyrismannin um málið. Men henda mogleika hevur hetta ikki fæla avleiðingar. Landsstýrismennin eru mugu hava mogleika til at fyrstisa og umstáttin kann fyrri síni óki og innan teir logarkarnar, sum lögtingið hevur aset. Um so er, at löggevdin valdið við ónoð við ein landsstýrismann og ikki talan er um beinleiðis ónoð vírdiskif- bert eitt formligt amboð og ónoð við arbeiðinum av misálitavátan moti honum. Ein meirluta av øllum ting- mønnum kann atkvøva fyrri at tingið ikki hevur alit á landsstýrismanninum.

Arbeidast má við javnvægin á tala tíoena

Ein frísk og livandi javnvæg millum uttandandi og löggevdin valdi er góð verja móti, at Føroyar enda í sama rúðuleika sum fyrri 10 árum síðani. Tað styrkir tað sum við einum enskum orði verður kallað «secular stability» - at tað skal vera klart hvær mynduleiki stendur til svars fyrri arbeiði og avgerðum. Henda javnvæg kemur ikki av sær sjálvari. Lögtingsmenn og landsstýrismenn mugu vírdi grunntankarnar í skipanini og lera at nýta teir mogleikar, sum eru í henni. Uppskoti og manna- gongdir, sum leggja fólkaløgging fyrri, at landsstýrið kann gera sitt arbeiði til litur, ella á efitrið hjá lögtinginum verður utint til fulnar, kann bert minka um alt virkisfært hjá politisku mynduleikum.

Kjartan Hoydal